

УДК: 615.27:616.153.915]-092.9

**ВДОСКОНАЛЕННЯ КВАЛІФІКАЦІЇ ФАХІВЦІВ ФАРМАЦЕВТИЧНОЇ
ГАЛУЗІ У ПЕРІОД РЕФОРМУВАННЯ МЕДИЦИНИ ТА ФАРМАЦІЇ В
УКРАЇНІ**

доктор медичних наук, Білай І. М.,

доктор медичних наук, Дарій В. І.,

кандидат фармацевтичних наук, Демченко В. О.,

кандидат медичних наук, Білай А. І.,

кандидат медичних наук, Красько М. П.,

кандидат фармацевтичних наук, Остапенко А. О.

Запорізький державний медичний університет, Україна, м. Запоріжжя

У статті наведено необхідність визначення основних напрямів і пріоритетів розвитку фармацевтичного сектору галузі охорони здоров'я України, що зумовлюється реальними політичними та соціально-економічними процесами. Основним елементом при цьому є впровадження та розвиток формулярної системи – комплексу управлінських методик застосування раціональних, організаційно та економічно ефективних методів постачання і використання ЛЗ з метою забезпечення в конкретних умовах високої якості медичної допомоги і оптимального використання наявних ресурсів.

Ключові слова: фармацевтична галузь, фармацевт, провізор, вища освіта.

доктор медицинских наук, Белай И. М., доктор медицинских наук Дарий В. И., кандидат фармацевтических наук Демченко В. О., кандидат медицинских наук Белай А. И., кандидат медицинских наук Красько Н. П., кандидат фармацевтических наук Остапенко А. А. Усовершенствование специалистов фармацевтической отрасли в период реформирования медицины и фармации в Украине /

Запорожский государственный медицинский университет, Украина,
г. Запорожье

В статье описана необходимость определения основных направлений и приоритетов развития фармацевтической отрасли здравоохранения Украины, что обусловлено реальными политическими и социально-экономическими процессами. Основным элементом при этом является внедрение и развитие формулярной системы - комплекса управленческих методик применения рациональных, организационно и экономически эффективных методов снабжения и использования лекарственных средств с целью обеспечения в конкретных условиях высокого качества медицинской помощи и оптимального использования имеющихся ресурсов.

Ключевые слова: фармацевтическая отрасль, фармацевт, провизор, высшее образование.

doctor of medical Sciences, Belay I. M., doctor of medical Sciences, Dary V. I., candidate of pharmaceutical Sciences Demchenko V. O., candidate of medical Sciences Belay A. I., candidate of medical Sciences Krasko N. P., candidate of pharmaceutical Sciences Ostapenko, A. A. Improvement of pharmaceutical specialists during the period of reforming medicine and pharmacy in Ukraine / Zaporizhzhya State Medical University, Ukraine, Zaporizhzhya.

The article describes the need to determine the main directions and priorities of the development of the pharmaceutical industry in Ukraine, which is conditioned by real political and socioeconomic processes. The main element here is the introduction and development of a formular system - a complex of management methods for the application of rational, organizational and cost-effective methods of supplying and using drugs to ensure, in specific conditions, high quality medical care and optimal use of available resources.

Key words: pharmaceutical industry, pharmacist, pharmacist, higher education.

Необхідність визначення основних напрямів і пріоритетів розвитку фармацевтичного сектору галузі охорони здоров'я України зумовлюється реальними політичними та соціально-економічними процесами, зокрема:

- інтеграцією України до економічного світового співтовариства;
- глобальними структурними процесами в економіці;
- підвищення рівня забезпечення населення лікарськими засобами (ЛЗ); низькою соціально-економічною ефективністю використання ресурсів охорони здоров'я та фармацевтичного сектору.

Суттєвими факторами, що впливають на стандарти функціонування фармацевтичного сектору галузі охорони здоров'я, на стан доступності ЛЗ та охорони здоров'я у цілому є стан власного фармацевтичного промислового та науково-технічного потенціалу, системи фінансування охорони здоров'я, рівень культури (традицій) [6].

На сучасному етапі насиченого фармацевтичного ринку актуальним є економічна доступність ліків з доведеною ефективністю та якістю ЛЗ за світовими стандартами та створення системи регламентації застосування ліків в плані забезпечення ефективної фармакотерапії [4], яка обумовлюється такими напрямками:

- доступність якісних, ефективних та безпечних ЛЗ – основний фактор, який визначає доступність системи охорони здоров'я як в умовах стаціонару, так і на рівні первинної медико-санітарної допомоги;

- якість ліків, що доведена міжнародними належними

практиками (ефективність, безпечність та стабільність цих властивостей під час виробництва, реалізації та застосування);

– формування менеджменту у фармацевтичному секторі, адекватного трансформації суспільства;

– поліпшення інформаційного забезпечення функціонування галузі та створення прозорої системи її функціонування;

– подальшого розвитку системи післяреєстраційного нагляду, зокрема фармаконагляду;

– створення системи раціонального використання ЛЗ та матеріальних ресурсів усіх рівнів шляхом впровадження формулярної системи;

– реформування науки та освіти, адекватної потребам галузі та сучасного стану суспільства.

Система забезпечення якості ЛЗ потребує державну регламентацію з питань:

– розробки ЛЗ, його випробування, державної реєстрації лікарського засобу, вимоги до виробництва, дотримання правил та умов зберігання лікарського засобу під час реалізації та застосування.

– Пріоритетними програмними завдання щодо забезпечення якості ЛЗ, на нашу думку, є: 1. створення системи управління якістю всього циклу обігу ЛЗ шляхом впровадження вимог за міжнародними стандартами системи забезпечення якості продукції та послуг, відомих у світі під назвами належних практик; 2. створення умов для проведення акредитації установ та організацій, що проводять доклінічні дослідження і клінічні випробування ЛЗ; сертифікації підприємств, установ та організацій, що здійснюють виробництво та оптову реалізацію ЛЗ; атестація та акредитація лабораторій з контролю якості ЛЗ; 3. приведення у відповідність із директивами ЄС нормативно-правових актів щодо державної реєстрації ЛЗ; 4.

приєднання України до міжнародної системи співробітництва фармацевтичних інспекцій (PIC/S); 5. створення системи лабораторій з контролю якості ЛЗ та оснащення їх обладнанням за рахунок державного та місцевих бюджетів; 6. вдосконалення системи контролю за ввезенням ліків та їх якістю на державному рівні [2].

Щодо, безпеки ЛЗ слід: 1. удосконалити систему фармаконагляду шляхом залучення співробітників аптечної мережі до інформування про випадки побічних реакцій (ПР) при застосуванні ліків, що не пов'язані з невідповідною якістю ліків; 2. забезпечити впровадження моніторингу ефективності та безпеки ліків у стаціонарах закладів охорони здоров'я із залученням спеціалістів "клінічних-провізорів; 3. активізувати обмін інформацією про ПР та випадків відсутності ефективності та інших питань безпеки ліків між МОЗ та іншими регуляторними агентствами [1].

Рациональне використання ліків потребує створення умов для використання ЛЗ, коли пацієнти отримують ЛЗ відповідно до своїх клінічних потреб в дозах, які відповідають їх індивідуальним вимогам [3]. Основним елементом при цьому є впровадження та розвиток формулярної системи – комплексу управлінських методик застосування раціональних, організаційно та економічно ефективних методів постачання і використання ЛЗ з метою забезпечення в конкретних умовах високої якості медичної допомоги і оптимального використання наявних ресурсів; інформаційно-економічної доктрини раціонального застосування ЛЗ [5].

Створення Формулярної системи в Україні передбачає взаємодію її складових на різних рівнях – державного формуляру ЛЗ (у форматі фармакотерапевтичного довідника), регіональних формулярів (у форматі переліку) та формулярів закладів охорони здоров'я.

Бюджетні кошти слід спрямовувати в першу чергу на розробку наукових принципів та підходів до створення ліків, зокрема: створення ліків наступного покоління (наприклад, з контрольованою фармакокінетикою, препаратів пролонгованої дії), посилити роль наукових профільних закладів у впровадженні пріоритетних фундаментальних і прикладних досліджень.

На базі Запорізького державного медичного університету на кафедрах фармацевтичного факультету та факультету післядипломної освіти розпочата робота за такими пріоритетними напрямками та програмними завданнями щодо формування системи підготовки фахівців:

- поетапне впровадження ступеневої підготовки фармацевтичних кадрів;

- впровадження системи оцінки, моніторингу та контролю якості фармацевтичної освіти, яка полягає в послідовному здобутті академічних ступенів "бакалавр" і "магістр" з подальшим отриманням наукових ступенів;

- запровадження Європейської кредитно-трансферної системи (ECTS) організації навчання з обліком трудомісткості навчальної роботи студентів;

- розширення академічної мобільності, яка складається з істотного розширення мобільності студентів, викладацького та іншого персоналу для взаємного збагачення європейським досвідом;

- створення банку даних фахівців з фармації;

- розширення досліджень щодо визначення потреб у фахівцях певних спеціальностей та відкриття нових спеціальностей для забезпечення потреб фармацевтичного сектору галузі охорони здоров'я;

- вивчення ефективності та якості підготовки фахівців (заочна

форма навчання, післядипломна освіта);

– забезпечення розвитку клінічного напрямку у системі підготовки провізорів загального профілю для підвищення якості медикаментозної терапії та проведення належної фармацевтичної опіки відповідно до вимог GPP;

– поетапне впровадження ступеневої підготовки фармацевтичних кадрів, а також систем забезпечення якості навчального процесу;

– підвищення ефективності та якості практичної підготовки фармацевта та провізора з питань аптечного виготовлення, промислового виробництва та контролю якості лікарських засобів як у процесі базової підготовки, так і післядипломної спеціалізації.

Література:

1. Білай І.М. (2014) *Основи клінічної фармації: навчально-методичний посібник до практичних занять провізорів-інтернів зі спеціальності «Загальна фармація»*. Запоріжжя. 92 с.
2. Білай І. (2015) М. Викладання побічної дії лікарських засобів на практичних заняттях провізорам-інтернам. *Науковий огляд*. N 10(20). 1-5.
3. Бойко А.І. (2013) *Реалізація концепції розвитку фармацевтичного сектору галузі охорони здоров'я України на 2011–2020 рр.: завдання післядипломної підготовки провізорів*. *Управління, економіка та забезпечення якості в фармації*. № 3. 42-45.
4. Ветютнева Н.О., Загорій Г.В., Тодорова В.І., Радченко А.П., Федорова Л.О., Убогов С.Г. (2015) *Досвід роботи з базами стажування провізорів-інтернів за спеціальністю «Загальна фармація»*. *Збірник наукових праць співробітників НМАПО імені П.Л. Шупика*. Київ. Вип.24, кн.2. 538-543.

5. Білай І.М., Рижов О.А., Войтенко Г.М. та ін. (2015) Клінічна фармація для провізорів інтернів: навчально-методичний посібник до практичних занять провізорів-інтернів зі спеціальності «Загальна фармація». Запоріжжя. 136 с.
6. Янчук А.О., Кузнеченко С.О., Окол М.Є. До проблем управління охороною здоров'я в контексті децентралізації влади та просторового планування в об'єднаних територіальних громадах. Запоріжский медицинский журнал. Том 20, № 5 (110). 717 – 722.

References:

1. Bilai I.M. (2014) *Osnovy klinichnoi farmatsii: navchalno-metodychnyi posibnyk do praktychnykh zaniat provizoriv-interniv zi spetsialnosti «Zahalna farmatsiia»*. Zaporizhzhia. 92 s.
2. Bilai I. (2015) M. *Vykladannia pobichnoi dii likarskykh zasobiv na praktychnykh zaniattiakh provizoram-internam*. Naukovyi ohliad. N 10(20). 1-5.
3. Boiko A.I. (2013) *Realizatsiia kontseptsii rozvytku farmatsevychnoho sektoru haluzi okhorony zdorov'ia Ukrainy na 2011–2020 rr.: zavdannia pislidyplomnoi pidhotovky provizoriv*. Upravlinnia, ekonomika ta zabezpechennia yakosti v farmatsii. № 3. 42-45.
4. Vetiutneva N.O., Zahorii H.V., Todorova V.I., Radchenko A.P., Fedorova L.O., Ubohov S.H. (2015) *Dosvid roboty z bazamy stazhuvannia provizoriv-interniv za spetsialnistiu «Zahalna farmatsiia»*. Zbirnyk naukovykh prats spivrobotnykiv NMAPO imeni P.L. Shupyka. Kyiv. Vyp.24, kn.2. 538-543.
5. Bilai I.M., Ryzhov O. A., Voitenko H.M.ta in. (2015) *Klinichna farmatsiia dlia provizoriv interniv: navchalno-metodychnyi posibnyk do praktychnykh zaniat provizoriv-interniv zi spetsialnosti «Zahalna farmatsiia»*. Zaporizhzhia. 136 s.

6. Yanchuk A.O., Kuznechenko S.O., Okol M.Ye. *Do problem upravlinnia okhoronoiu zdorov'ia v konteksti detsentralizatsii vlady ta prostorovoho planuvannia v ob'dnanykh teritorialnykh hromadakh. Zaporozhskyi medytsynskyi zhurnal. Tom 20, № 5 (110). 717 – 722.*